

El treball de llengua a primer i a segon

Ana Teberosky

Angélica Sepúlveda

Departament de Psicologia

Evolutiva i de l'Educació

Universitat de Barcelona

Gemma Martret

Arantza Fernández de Viana

Professores Educació Primària

CEIP Àngel Baixeras

Exposició CEIP Àngel Baixeras
Barcelona, Juny 2006

Vet aquí que...

L'expressió “**Vet aquí que ...**” fa referència a una de les frases que, juntament amb altres com “Hi havia una vegada”, són característiques dels contes. Pel nen funciona com una fórmula, que ho situa en el món dels contes de fades. Les activitats que proposem es desenvolupen al voltant del relat dels contes.

Es tracta que els nens i nenes aprenguin els contes en forma oral i escrita. Que aprenguin a conèixer i reproduir els aspectes del text com les frases fetes i les expressions formulàries pròpies dels començaments i finals; les cançons, poemes o proverbis inclosos en el relat. Es tracta també que aprenguin la seva estructura narrativa.

L'expressió “**cap i cua**” fa referència a la senyal dels inicis i finals formularis que emmarquen els contes infantils.

Vet aquí que...

- **Personatges dels conte**

En molts casos el nom del personatge del conte anuncia i descriu les propietats que li són atribuïdes. Així per exemple, el nom de Blanca Neus descriu les seves característiques físiques; el de Ventafocs anuncia les funcions que li donen en la família adoptiva; o el de Patufet fa al·lusió a la seva grandària, etc.

- **I va dir que...**

Una de les parts del text més accessibles pels nens i nenes són els diàlegs en discurs directe. El diàleg és presentat pels personatges, en canvi la narració dels esdeveniments del conte és presentada pel narrador. Aquests diàlegs es solen enunciar amb l'expressió “I va dir que...”

Vet aquí que...

- **Abracadabra**

Un tercer tipus d'expressió freqüent en els contes, a més dels començaments i finals i els diàlegs, són els refranys i fórmules màgiques. Canviar aquest tipus d'expressions equival a destruir-les.

ABRACADABRA
ABRACADABR
ABRACADAB
ABRACADA
ABRACAD
ABRACA
ABRAC
ABRA
ABR
AB
A

Activitats per llegir

- **Lectura en veu alta**

La necessitat i l'interès pel relat té la seva expressió més típica en *Les mil i una nit*, història generadora de relats en la qual el personatge, *Sherezade*, aconsegueix salvar la seva vida gràcies al seu talent com a narradora de contes.

Els experts diuen que no hi ha, ni hi ha hagut mai, un poble sense relats perquè els relats han començat amb la història mateixa de la humanitat. El relat sempre està allí, per a explicar i explicar-nos la vida, les causes, els motius, les conseqüències o les seves lliçons.

Relatar és una forma bàsica de donar sentit a la vida, que serveix per a saber què ha passat, per a comprendre l'experiència i per a entendre el perquè de la nostra pròpia conducta i la de les altres persones. En la narració s'expliquen les accions i les intencions dels personatges. Les accions es transformen en esdeveniments i les intencions en desitjos, emocions, esperances, creences, enganys, etc.

Activitats per llegir

- **Llegim junts**

Tal vegada aquesta sigui la més emblemàtica de totes les situacions d'aprenentatge. Hem insistit reiteradament sobre els avantatges i efectes de la lectura en veu alta, sobretot en la comprensió dels nens i nenes fent-los participar en la lectura.

Com poden participar si encara no són lectors autònoms? Els nens i nenes solen memoritzar els textos del conte que corresponen als diàlegs del discurs directe. Encara que no pugui llegir, un nen pot repetir les paraules del llop quan es troba amb la Caputxeta. El que és important en aquesta lectura és que l'adult orienti la participació: si diem “I ara tu”, els nens saben quan i com intervenir, com si es tractés d'una posada en escena.

Activitats per llegir

- **Reconeixement ràpid de paraules**

Una activitat important dins del procés d'aprenentatge de la lectura és el reconeixement de paraules. Aquesta habilitat es pot resoldre de dues maneres: per la via directa o per la via indirecta amb el recurs a la lectura alfabètica. És important que els nens desenvolupin un reconeixement per la via directa d'algunes paraules, sobretot les més freqüents. L'activitat que diem «flashcard» té com objectiu estimular aquest procés.

Activitats per escriure

- **La reescriptura**

Els textos llegits o explicats s'usen com models per la reescriptura. Un bon text, per exemple els contes, pot convertir-se en un model generatiu, és a dir un model que dóna lloc a molts textos.

La reescriptura no és còpia perquè el nen farà una transposició del text-model al seu propi text. En aquesta transposició els nens i nenes faran una selecció: haurà aspectes del contingut i de la forma del text-model que poden retenir i altres que no poden retenir en els seus propis textos.

Es tracta d'una imitació de models que facilita que els nens produeixin formes de discurs que no poden produir en situacions d'intercanvi quotidià. La imitació pot consistir en la reproducció d'un text escoltat o en la paròdia de "parlar com un altre", on "l'altre" sigui una persona més competent que el nen, o parlar com es parla en una situació determinada, com si fos un joc simbòlic.

Activitats per escriure

- **Llistes**

Fer llista és una de les activitats més engrescadores pels nens petits: **“Fem la llista”** és la consigna que promou l'escriptura de tota mena de coses: animals, regals, dies de la setmana, coses per comprar, etc. Generalment es tracta d'una llista de paraules, però també pot ser llista d'expressions més llargues, com per exemple la llista dels títols de contes. Insistim en que és important treballar amb els diferents tipus d'unitats: paraules, textos, frases. Afirmem que, des del punt de vista educatiu, sempre es tracta de mantenir una unitat amb significat.

Per tant, vam suggerir l'escriptura de llistes de títols. Es poden usar diferents criteris per organitzar aquesta activitat. Suggerim, a manera d'exemple, els següents:

- ❖ tots els llibres de la classe,
- ❖ els que s'han llegit en els moments de lectura compartida,
- ❖ els que es deixen per a dur a casa,
- ❖ els que són contes, poesies, enciclopèdies, etc. (segons els gèneres més coneguts pels nens i nenes)
- ❖ els llibres preferits,
- ❖ els que falten per llegir,
- ❖ Etc.

Activitats per escriure

- **Altres sistemes d'escriptura**

L'objectiu de presentar altres sistemes d'escriptura no és ensenyar ni aprendre aquests sistemes o altres llengües, sinó de sensibilitzar als nens sobre la diversitat cultural, lingüística i d'escriptures, alhora que de facilitar la seva integració recíproca. Es tracta també de mostrar com altres sistemes d'escriptura tenen els mateixos usos que el nostre, i que fins i tot poden barrejar-se.

Poesia i jocs amb el llenguatge

Una part important del programa està dedicat als jocs amb el llenguatge. Entre ells podem distingir jocs sobre la forma, oral o escrita, i jocs sobre el sentit (o ambdós). Els que més interessen per a l'aprenentatge del llenguatge escrit són els jocs amb els sons de la llengua. Aquests jocs comporten, fonamentalment, **repeticions, rimes, al·literació i assonància, paral·lelismes**, etc. Els procediments dels jocs de paraules es troben en la poesia, però també en els proverbis, refranys, dites, slogans comercials, títols de llibres i en tot el folklore infantil.

La funció didàctica d'aquests jocs i de la poesia és cridar l'atenció sobre la forma del llenguatge: els seus sons i les seves lletres. Així per exemple és el llenguatge que es dirigeix inicialment als nadons i en el qual es practiquen espontàniament jocs de repetició i de rima. Els jocs amb la paraula escrita també es presten a les repeticions com en els anagrames, cal·ligrames, palíndroms. Els jocs amb el llenguatge sostenen l'aprenentatge de l'escriptura i la llengua, diuen que “els que aprenen malament la llengua, juguen malament amb ella”.

L'Alfabet

A les classes es presenten les lletres de l'alfabet perquè és coneixement implicat en el procés d'aprendre a llegir i escriure. Hi ha moltes maneres de presentar les lletres perquè s'aprenquin: una d'elles és aprendre a recitar-les en ordre alfabètic, de la “A a la Z”. Però el nostre objectiu bàsic és que els nens aprenquin a establir relacions entre les lletres i el seu valor sonor convencional.

Què podem fer a casa?

Mirar llibres 1

Explicar contes 2

Llegir en veu alta 3

Dibuixar els personatges 4

Inventar contes 5

Fer i memoritzar jocs de llenguatge 6

Imitar les expressions dels contes 7

Col·leccionar paraules de diferents tipus 8

Escriure llistes, cartes, contes 9

Fer definicions 10

El text és una construcció
de construccions

Els textos que escrivim

● Fem contes

● Recomanen contes

● Fem poesia

Fem Contes

Un altra vegada

Temps era temps

El temps que va la JOAN
tany era tany un patit
deu que li agradava molt el
popa i els gams i per
quedar perat i sumant es la escapa

**Expressions
que organitzen
i caracteritzen
les històries**

Per això fem llistes

Per exemple: Llistes
d'inicis i finals

inicis i finals

INICIS

Hi havia una vegada ...

Una vegada en un país llunyà...

Fa molt de temps...

Fa molt i molt, al principi dels temps ...

Temps era temps...

Vet aquí que un dia ...

Vet aquí que en un poblet poblà on tothom tenia nas...

Vet aquí que en aquell temps que les bèsties parlaven i les persones callaven ...

Vet aquí que en aquell temps que els ocells tenien dents...

Diuen els vells del meu poble...

Segons la tradició de ...

L'any tirolany ...

FINALS

... i van ser feliços i van menjar anissos.

I vet aquí un gos i vet aquí un gat aquest conte ja s'ha fos.

I conte contat aquest conte ja s'ha acabat.

Conte ve conte va, si no és mentida veritat serà.

I això és tan veritat com que el conte s'ha acabat.

I el que no ho vulgui creure que ho vagi a veure.

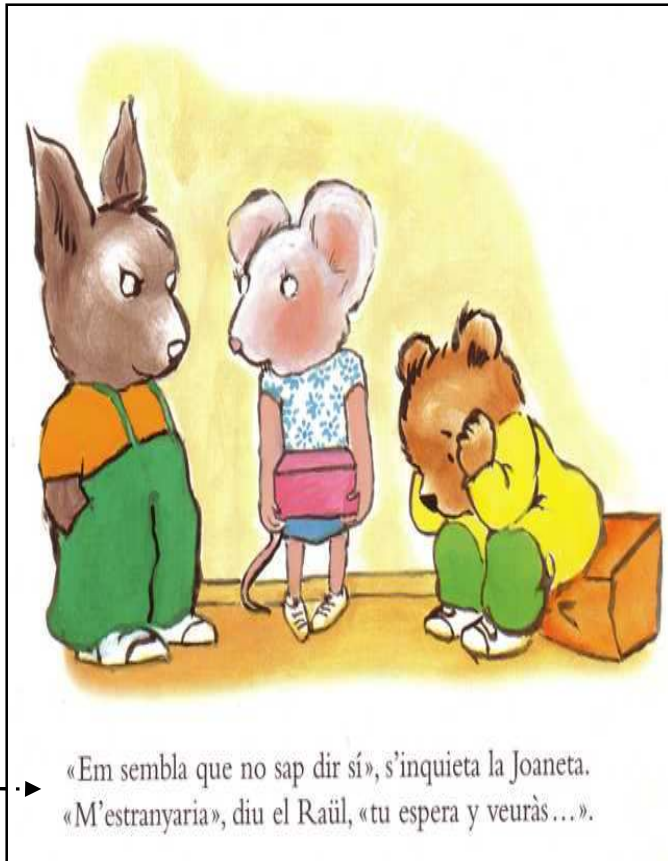
Catacric-catacrac el conte s'ha acabat.

A la crac-crac el conte està acabat.

Conte contat, per la xemeneia s'ha escapat.

Conte contat, conte acabat i qui no s'alci té el cul foradat.

Els contes tenen diàlegs

“Em sembla
que no sap dir
sí” –s’inquieta
la Joaneta.

“M'estranyaria”
– diu el Raül

I diu el nen:

“Com et dius?”

...I el nen li diu

“Que tens po
patita
marioneta?”

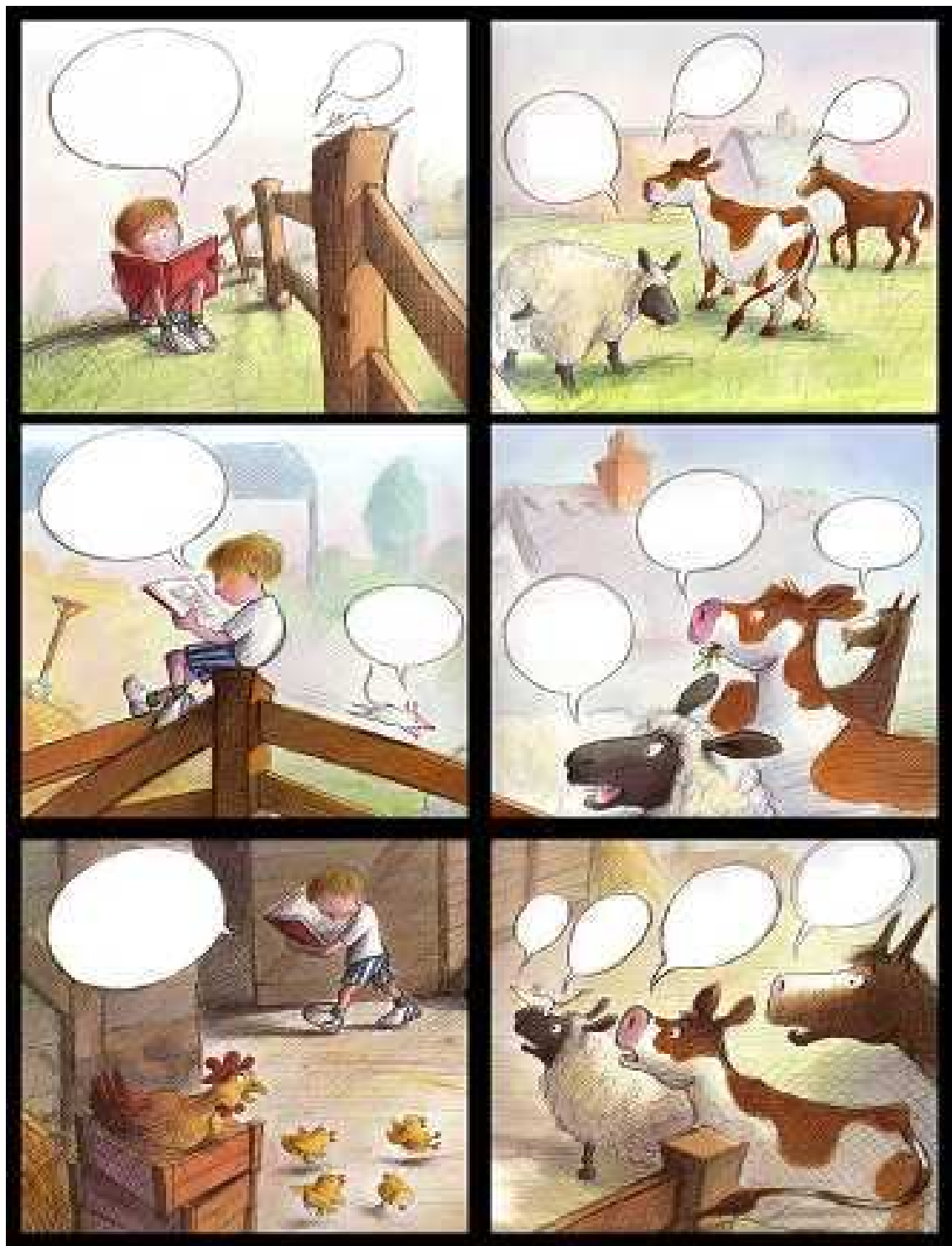
el conta de la patita marioneta
XAGIN
Hi havia una vegada un nen
quan caminava va veure un
teatre.
El nen va anar a obrir la cortina
va veure una patita marioneta.
I riuen i parlen i diu el nen
com adius?
Després la titella plora i
diu el nen li diu de que tens
po patita marioneta?
He vist un llor.
Després el nen li diu una patita
marioneta cat salvare. El nen
cora després el nen an una
cantunda sas pera.
Després quan ve el titallaira el
nen li dona la titella. però el
titallaira li dona la titella al nen
i el titallaira diu ho es merva
parque si ca la quidaras mol ve

Per això fem **còmics**

Per exemple: convertir un conte en còmic

Els nens recomanen

Els sentiments d'en Fèlix

Didier Levy

Crüilla

Aquest conte explica com es troba dels sentiments. Està trist, content, té por i es feliç.

Sóc el Jamie tinc 6 anys el recomano perquè de vegades jo tinc sentiments. Primer.

La petita marioneta

Grabrielle Vicent

Zedrera

Surt una marioneta i un llop i un nen i es un conte que no té lletres ni colors.

M'ha agradat molt a partir del llop.

Jimmy 7 anys. Primer

El Polsin de pebre

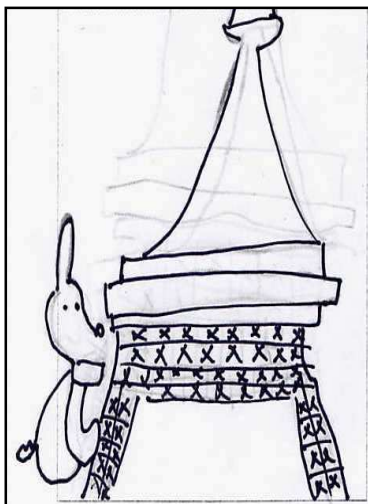
Helen Cooper

Joventut

Aquest conte va de tres protagonistes que van a comprar i un es perd. El petit es perd, i es perd a la botiga del pebre i el mitjà i el gran estaven a la botiga de la sal. Els tres protagonistes volien la sal per la sopa de carbassa.

El conte m'ha agradat perquè els amics es troben. Mariam. Segon.

Els nens recomanen...

Les cartes d'en Fèlix

Annete Langer

Acanto

En Fèlix és una petita llebre de peluix viatgera que ha anat a Londres, a Paris, a Roma, a Egipte a Kenya i a Nova York. Per Nadal va arribar a casa i la Sofia va estar molt contenta.

M'ha agradat perquè és un conte de cartes boniques. Joan. Segon.

No, no i no!

Mereille d'Allancè

Corimbo

L'Octavi sempre diu no, no i no.

M'agrada aquest conte perquè m'agraden els dibuixos. Qiongqiong. 6 anys. Curs Primer

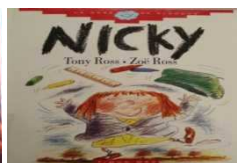
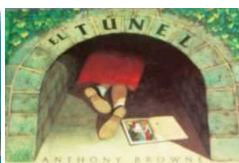
Nicky

Tony Ross y Zoë Ross

Timun Mas

Era una nena que es deia Maria que no volia anar a l'escola però deia que la professora menjava nens i nenes però la seva mare deia que no menjava i la seva mare li deia que no te posaries bé i es va posar bé.

Najua tinc 7 anys i recomano aquest llibre perquè quan jo era petita no volia anar a l'escola. Primer.

Els nens recomanen...

La talpeta que volia saber qui li havia fet allò en el cap

Werner Holzwarth / Wolf Erlloruch
Kalandraka

Hi havia uns animals que havien fet una caca al cap de la talpeta però no li han fet tots només el gos del carnisser.

M'ha agradat perquè té una caca al cap.
Desi. Primer.

La granota salva els seus amics

Max Velthuijs
Timun Mas

El llibre explica que una granota salva els seus amics de la inundació. Plou molt i es desborda el riu. La granota va salvar els seus amics que són la llebre, l'ànec i el porquet.

És el primer conte que he escrit bé.
Benjamin. Segon.

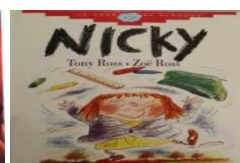

El llop que era bo

Jose Agustín
Edebe

L' història explica que un llop era bo. I tenia uns amics que es deien Joan i Maria. Van marxar i el llop estava trist. I es torna ferotge perquè el tracten malament.

M'ha agradat perquè es torna ferotge.
Mohamed. Segon.

Els nens recomanen...

El viatge d'en Flo

Ed. Cruïlla

En Flo està molt sol. La Inuit és amiga. Nosaltres t'ajudarem li diuen.

El trineu cau a la selva Els indis ajuden en Flo. En Flo puja a la canoa i continua el viatge. En Flo es troba els altres pingüins.

Jazz 7 i sóc de primer i el recomano aquest llibre perquè havien vist 3 documentals. Primer.

El gat i el gos

Ricardo Alcantara

La Galera

En Carles i l'Anna, dos germans bessons, reben un regal per l'aniversari. Però el gat i el gos eren amics. Al final el gat i el gos es fan amics quan arriba la nit.

Qiongqiong: 6 anys 1r. Curs classe dels Pingüins
M'ha agradat molt l'història i els dibuixos.

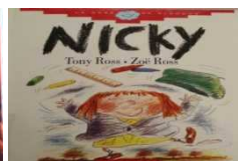

La granota i la forastera

Max Velthuijs

Timun Mas

Hi havia una vegada una forastera va arribar al bosc. I va veure el porc i va sortir corrent li va a l'ànec la granota li va dir que no l'havia vist mai després va anar a veure a la llebre i la llebre pensa que es broma. Al final el porc i l'ànec pensen que és bona. César tinc 7 anys. Primer.

Els nens recomanen...

Sopa de Carbassa

Helen Cooper

Joventut

Hi havia una vegada un gat i un ànec i un esquirol i com que tots estaven avorrits l'únic que no estava avorrit era l'ànec.

M'ha agradat perquè és molt divertit. Lorena. Segon.

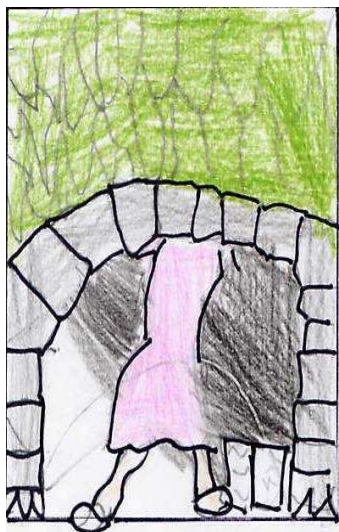
Qui recull les caques dels gos

Gusti / Ricardo Alcantára

Aladelta40

Aquest conte explica una petita historia d'un gos que es deia Tonto. Estava abandonat i va trobar una petita família que li va agradar molt però hi havia un petit problema que el nen i el pare no volien recollir les caques del gos.

M'ha agradat perquè és una historia molt bonica. Larisa. Segon.

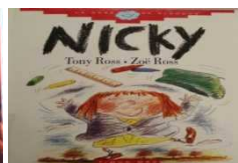
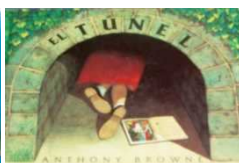
El túnel

Anthony Browne

Fondo de Cultura Económica

El conte es diu el túnel que hi havia una nena i un nen que van trobar un túnel i eren germans i el germà va entrar al túnel i es va convertir en pedra i la germana va entrar al túnel i va plorar i va abraçar el germà i li va donar la seva escalfor i va anar a casa.

M'ha agradat perquè hi ha un túnel. Marcos. Segon.

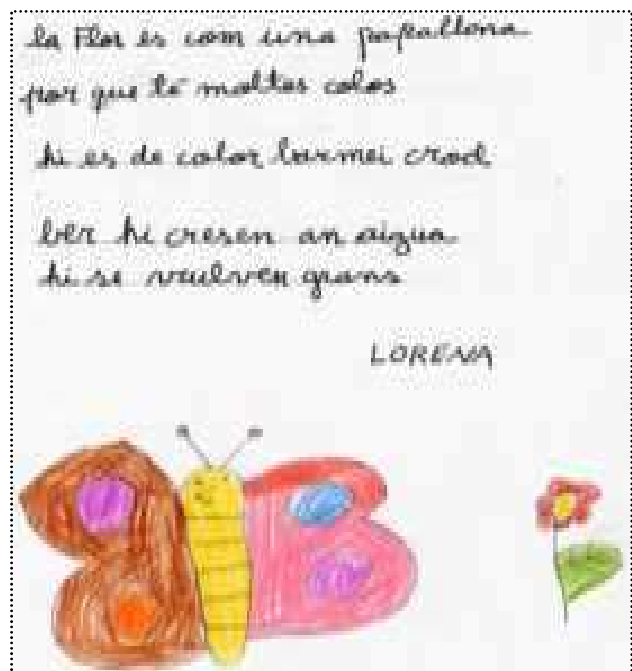
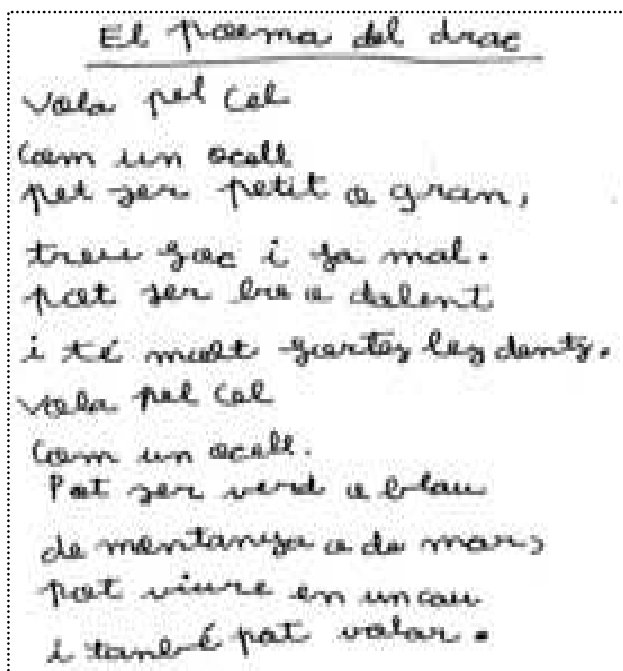

Fem poesia

Art del llenguatge que intenta expressar o suggerir alguna cosa mitjançant el ritme, els versos, l'harmonia i la imatge.

- Poesia amb joc de paraules
- Poesia amb narració
- Poesia amb descripció
- Poesia amb metàfores

amb metàfores

Fem poesia...

joc de paraules

La lluna

La lluna de la muntanya
és la lluna que més m'agrada.
Així com m'agrada la lluna,
la lluna de la muntanya.
És una lluna molt neta,
és una lluna molt clara,
com és de clara la lluna
la lluna de la muntanya.

En Superman

Superman salva la gent
i treballa de periodista.
Tristès de vermell i blau
però no és periodista.
Un super real passat
i un canvi al pot utrapallar
el superman de color
perquè és el seu color.

Karin V.

el llotxí la pilota

La llotxí xuta la pilota
després la llotxí diu perdona
i la pilota estima la llotxí
la llotxí estima la pilota

Fem poesia...

amb narració

Jo en dic pedra
i soc un alga
i he fet una carera
i aganat però mexucat
on una pedra i mepet mal al·lor
i ara xinc que juga
on faltan un minut
i quan toqui la capana
i ara faltem xinc ragons
jo soc el últim
i enat més rapit
però no aganat

MARCOS

La flor
Al camp hi havia una flor.
una flor que sortia,
una flor que creixia,
i l'últim dia
un senyor va veure la flor.
el senyor agafa la flor
per la seva dona
i al matí
la va posar al jardí.

Gemma Wang

Fem poesia...

amb descripció

el dofí

surt de la panxa de l'arnar
es gran fursell parlen
te una abra i dorsal
els dofins arden al mar
menquen peix
salten i jugan
son marífers
i medan ala tirinas
tenen la boca gran
menquen calamar i sardines
els dofins arden al mar
Nerea

El mar

El mar es aigua
El mar es blau
El mar es calent
El mar es ple de pirata
dins del aigua del mar hi ha sora
El mar es ple de marines
El mar es ple de peixes
El mar es veïlots
El mar es porillors
El mar es enganyos
El mar es ple de viñes
Larisa